

ในสมัย ร. ๖ การปรนนิบัติพิทักษ์พระมหากษัตริย์ แทนที่จะเป็นของผู้หญิง ที่เรียกกันว่า “นางใน” ตามปกติของทุกรัชกาล กลับตกแก่มหาดเล็กเด็กชาย ที่หนังสือเล่มนี้เรียกว่า “นายโน”

ชีวิตที่พอเพียง : 1785a. “นายโน” สมัยรัชกาลที่ ๖

นี่คือหนังสือเล่มใหม่ของสำนักพิมพ์มติชน ชื่อ [“ นายโน” สมัยรัชกาลที่ ๖](#) ที่เขียนจากผลงานวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เป็นเรื่องเชิงประวัติศาสตร์ที่เป็นหนังสือโปรดของผม ผมชอบอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ เพื่อรู้เรื่องราวเก่าๆ เอาไว้สอนใจ และเอาไว้ตีความว่าคนอื่นเขามองเรื่องในประวัติศาสตร์อย่างไร ผมเป็นคนอ่านประวัติศาสตร์แบบตีความมาตั้งแต่เด็กๆ คือไม่ได้อ่านเอาไว้เชื่อ แต่อ่านแล้วตีความ และตอนนี้ผมคิดว่า หลายเรื่องผมตีความอย่างหนึ่งในสมัยหนุ่มๆ แต่ตอนนี้ตีความต่างออกไป

แก่แล้ว อะไรๆ มันเป็นสมมติไปหมด ไม่มองเป็นสิ่งที่ควรยึดมั่นถือมั่น คือมองได้หลายมุม

มุมหนึ่งคือศิลปะการเป็นผู้นำ คือพระมหากษัตริย์ ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราช ที่หนังสือเล่มนี้เขียนแบบขัดแย้งกันเอง คือตอนต้นเขียนว่า ร. ๕ ขึ้นครองราชย์ในสมัยที่บ้านเมืองมีความมั่นคง แต่ตอนท้ายกลับเขียนว่าราชบัลลังก์ของ ร. ๖ ไม่มั่นคงตั้งแต่เริ่มรัชกาล (น. ๒๖๗) ซึ่งผมมองว่าในตำแหน่งเช่นนั้น ความมั่นคงแบบนอนใจ มองสิ่งต่างๆ ตามใจตนเอง คือความไม่มั่นคง

คนเป็นผู้นำต้องเข้าใจ และเห็นใจคนอื่น และในขณะเดียวกัน ก็ต้องมองเห็น “ภาพใหญ่”

ผมมองว่า ในสมัย ร. ๖ (ซึ่งก็เหมือนยุคนี้) เป็นยุคเปลี่ยนผ่าน ที่มีปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนมาก ผู้นำต้อง oversee และสร้าง harmony ระหว่างปัจจัยเหล่านั้น

เรื่องราวของ “นายโน” ในหนังสือ ช่วยผมก็ได้เข้าใจสภาพสังคมยุควิกตอเรียนในอังกฤษ และเข้าใจพระสุภาพพลาณามัยของ ร. ๖ ดีขึ้นมาก น่าเสียดายที่ไม่ได้มีการผ่าตัดแก้ไขไล่เลื่อนที่หน้าท้อง (พระนาภี) ที่เป็นโรคแทรกซ้อนจากการผ่าตัดของพระองค์ ทำให้พระชนมายุสั้น

ผู้เขียนหนังสืออ่านหนังสืออ้างอิงมากมาย แต่เป็นเอกสารชั้นรอง คือมักจะเล่าจากความจำของคนที่เกี่ยวข้อง ผมแปลกใจที่เราไม่มี archive ของพระมหากษัตริย์ให้ค้นคว้าข้อมูลขั้นต้น แต่วิธีคิดของผมอาจผิดก็ได้ เพราะผู้วิจัยสนใจ “นายโน” เป็นหลัก ไม่ใช่ ร. ๖ เป็นหลัก และคล้ายกับว่าต้องการชี้ให้เห็นว่า สมัย ร. ๖ เป็นยุคที่แตกต่างจากพระมหากษัตริย์องค์อื่นๆ ในเรื่องเพศสภาพ ซึ่งมีผลต่อการเมืองภายในประเทศอย่างมาก และข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจจะไม่มีใน archive ของพระมหากษัตริย์

เราได้ทราบเรื่องของ “นายโน” ท่านหนึ่ง ที่มีคุณูปการต่อบ้านเมืองอย่างยิ่ง คือ มล. ปิ่น มาลากุล ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยให้ทำหน้าที่สำคัญตั้งแต่อายุ ๑๕ ปี เท่านั้น เานำภาพของท่านมาขึ้นปกทีเดียว

เวลาอ่านหนังสือ คำคิยหรือคำนำ มีความหมายอย่างยิ่งในด้านช่วยให้เราอ่านแตกยิ่งขึ้น ในหนังสือเล่มนี้ คำนำเสนอทั้งสองช่วยผมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำนำเสนอของ ดร. ธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ชี้ประเด็นที่ผมไม่มีความรู้ได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ผมได้เห็นว่าในโลกนี้มีความรู้ที่ผมเข้าใจไม่ถึงอีกมากมายนัก

อีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าน่าจะสำคัญยิ่งต่อหลักการเลี้ยงดู ลูกหลานของ “ชนชั้นนำ” คือการฝึก emotional intelligence ตั้งแต่เด็ก ยิ่งเป็นลูกของคนมีตำแหน่งใหญ่โต ยิ่งต้องฝึกอย่างจริงจัง มิฉะนั้นเด็กจะถูกตามใจจนเหลือ เป็นข้อด้อยติดตัวไปจนเป็นผู้ใหญ่ ตลอดชีวิต

วิจารณ์ พานิช

๖ เม.ย. ๕๖